

Ål kommune
Teknisk etat
3570 ÅL

INST. FOR ARKEOLOGI, KUNSTHISTORIE OG NUMISMATIKK Universitetet i Oslo	
Saksb.: JHL	Kopi:
14 DES 1998	
Ark.: 0619	
Saksnr.: 98/7759	Dok. nr.: 1

Saksbeh: Knut Paasche
Dir. tlf: 32 80 85 93
Telefaks:
Vår ref: 98/999-3 (Oppgis ved henv.)
Arkivkode:
Vår dato: 11.12.98
Deres dato:
Deres ref:

Høringsuttalelse til revidering av Kommunedelplan for Votndalen, Ål kommune.

Vi har mottatt ovennevnte kommuneplan, og beklager at vi, p.g.a. mange plansaker i inneværende år, ikke har klart å overholde høringsfristen.

Registreringene av automatisk fredete kulturminner som er foretatt i forbindelse med utarbeidelse av økonomisk kartverk, er ofte mangelfulle. Det er derfor store muligheter for at det ligger automatisk fredete kulturminner som ikke er registrert innenfor planområdet.

Fylkeskommunen har derfor ikke grunnlagsmateriale for å kunne vurdere hvorvidt den foreslåtte arealdisponeringen innebærer konflikt i forhold til automatisk fredete kulturminner. Vi må derfor presisere at vi ved vår uttalelse ikke har sagt oss enig i arealbruken, jfr. lov om kulturminner § 8,4. ledd. Dette innebærer at arealdelen ikke har direkte rettsvirkning sett i forhold til automatisk fredete kulturminner, og kan særlig få konsekvenser for områder som nå legges ut som byggeområder. Arealbruken vil først bli avklart når det enkelte regulerings- og bebyggelsesplaner sendes til fylkeskommunen som sektormyndighet for kulturminnevern. Av dette følger også at kulturminnemyndighetene må være høringsinstans når det gjelder tiltak i LNF-områdene, på linje med sektorene vilt/miljø og landbruk.

Ønsker kommunen en avklaring av eventuelle konflikter på kommuneplanstadiet, er dette fullt mulig innenfor de områder som ønskes utlagt til byggeområder. Det kan være hensiktsmessig dersom kommunen vet at kommuneplanen vil utløse arbeid med flere reguleringsplaner. Registreringene vil kunne utføres mer rasjonelt dersom flere reguleringsplaner kan tas under ett. Kommunen vil da på vanlig måte måtte bekoste de arkeologiske undersøkelsene som er nødvendige for å kunne vurdere hvorvidt utbyggingen kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Bustadområde B2 er plassert i et område hvor det er registrert en rekke ulike automatisk fredete kulturminner (Hallingdalsprosjektet Ål 124). Her bør en være klar over at mange enkeltminner over et større område vil båndlegge en del arealer. Ved en reguleringsplan, vil kulturminnene og en sikringszone rundt disse bli regulert til spesialområde kultur.

Følgende tekstdel bør innarbeides i kommuneplanen:

Dersom det ved tiltak i marken dukker opp freda kulturminne, må arbeidet straks stanses i den utstrekning det kan berøre kulturminnene eller deres sikringszone som normalt omfatter

et fem meter bredt belte regnet fra kulturminnets ytterkant. Melding skal straks sendes fylkeskommunen, jfr. lov om kulturminner av 9. juni 1978 § 8.

I sakspapirene til møte i kommuneplanutvalget 05.10.98 står det på s. 6 under: Verdifulle kulturminner kan sikrast på to ulike måter:

- a. Vern etter kulturminnelova (verneframlegg via fylkeskonservator).
- b. Sikring etter plan og bygningslova (pkt. 4 i § 20-4) (føreset at det vert utarbeidd reguleringsplan for området innan 4 år).

Dette er ikke helt presist formulert. Vi foreslår følgende:

- a. Kulturminneloven av 9. juni 1978 skiller mellom automatisk fredete kulturminner og vedtaksfredete kulturminner. Automatisk fredete kulturminner er kulturminner fra før 1537, disse er fredet etter § 4 i kml. Denne typen kulturminner har dersom ikke annet er nevnt en sikringszone på fem meter, jfr. § 6. Nyere tids kulturminner kan fredes ved vedtak, bygninger, anlegg m.m. etter § 15, områder rundt et fredet kulturminne etter § 19 og kulturmiljøer etter § 20. Fredning av bygninger omfatter både eksteriør og interiør. Både Riksantikvaren og fylkeskonservator arbeider med denne typen fredningssaker.
- b. Områder med bygninger og anlegg av historisk, antikvarisk eller annen kulturell verdi kan bevares ved regulering til spesialområde med formål bevaring etter plan- og bygningslovens § 25.6.

På kommuneplannivå kan spesielt verdifulle kulturminneområder ganske riktig båndlegges til formål kultur og på den måten beskyttes mot inngrep i planperioden (pkt. 4 i § 20-4).

Vi konstaterer at 4 av 6 båndlagte områder i forrige kommunedelplan foreslås opprettholdt. Ut fra beskrivelsene (vi kjenner dessverre ikke disse kulturminnene med unntak av Stampehølen) er dette riktig. Det bør igangsettes regulering av disse områdene til spesialområder med formål bevaring. Når det gjelder de to gårdstunene som var båndlagt i forrige kommunedelplan er dette ut i fra kartet Tveito 55/2 og Holo nordre 51/1 (Svillegarden).

Tunet på Tveito består av flere eldre bygninger, loftet er antakelig det eldste, bygd på slutten av 1700-tallet. Våningshuset fra 1940 er en tradisjonell tømmerbygning. Det nye våningshuset fra 1980 bryter sterkt med resten av tunet. Dette reduserer tunets samla verneverdi. Opplysningene kommer fra SEFRAK-registreringen, Norske gardsbruk og bygdeboka.

Tunet på nordre Holo består av minst 6 bygninger, hvorav de fleste er bygd i perioden 1880-1900, loftet er eldre. Disse opplysningene finner vi både i SEFRAK-registreringen, i Norske gardsbruk og i bygdeboka. Bygningenes verdi, både vurdert enkeltvis og som del av et tun, burde absolutt kvalifisere for regulering til spesialområde med formål bevaring. Imidlertid kunne vi ved befaring i høst konstatere at et nytt og svært dårlig tilpasset våningshus nylig var bygd midt i tunet. Vi er svært forbauset over at det er gitt byggetillatelse for en slik bygning i et verneverdig tun, som til og med er båndlagt i kommunedelplanen.

Ut fra de opplysningene vi har er det forståelig at tunet på Holo ble båndlagt i forrige kommunedelplan, mens båndlegging av tunet på Tveito ikke er fullt så opplagt. Vi kan ikke se at det er feil i SEFRAK-registret som har ført til en slik vurdering. Da begge tun har fått sin antikvariske verdi sterkt forringet av nyere våningshus i tunet, kan vi akseptere at disse tunene ikke lenger ønskes båndlagt.

Vi har merket oss en setning i saksutgreiinga, hvor det blir sagt at kommunen må ses på under ett og at en må finne ut hva som er verdt å ta vare på. Utarbeidelse av en verneplan, enten bare for bygninger, eller for kulturminner generelt, ser vi på som et svært nyttig tiltak. Vi har noe erfaring fra liknende arbeid i andre kommuner og deltar gjerne med råd i den forbindelse.

Videre forutsetter vi at alle forslag til planer innenfor området blir sendt oss til uttalelse, jfr. kulturminnelovens §§ 9 og 22. Vi ber om at våre merknader blir tatt til følge. Ønsker kommunen ytterligere opplysninger, står vi gjerne til disposisjon.

Med hilsen

Geir Helgen er
fylkeskonservator

Jørn Jensen
kulturvernkonsulent

Knut Paasche
fylkesarkeolog

Kopi:

Riksantikvaren
Universitetets Oldsaksamling / IAKN
Regionalavdelingen / her